



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

לפני:

כב' הנשיא מירון שוורץ

נציג ציבור (עובדים): מר יונס ג'בארין

נציג ציבור (מעסיקים): מר זאב גולדנברג

התובעת

גלית שירה בגו

ע"י ב"כ: עו"ד סאמי אבו ורדה

-

הנתבע

המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ: עו"ד אורנית פיכמן

פסק דין

מהלך הדיון וטענות הצדדים –

1. ביום 9.6.16 החליט הנתבע שלא להכיר במחלת "סרטן בלוטת התריס" ממנה סובלת התובעת (להלן גם: "המחלה") כפגיעה בעבודה על דרך תורת המיקרוטראומה. כנגד החלטה זו, הוגשה התביעה שלפנינו.

2. במסגרת תביעתה ובתצהיר עדותה הראשית פירטה התובעת את אופי עבודתה ולפיו הינה עוסקת החל משנת 1993 כסייעת שיניים לרופאי שיניים. התובעת מייחסת את מחלתה לחומרים וקרינות, אליהם על פי הנטען, נחשפה במסגרת עבודתה. לטענתה, נחשפה לקרינה מייננת של צילומי רנטגן שבוצעו למטופלים בממוצע בין 30-40 במהלך יום עבודה, כמו גם לקרינה רדיואקטיבית שנפלטת מתוך מכשיר לעיקור הציוד הרפואי. עוד טענה התובעת כי נחשפה במשך השנים לחומרים כימיים שונים המשמשים לצורך הכנת החומרים הדנטליים.

3. ביום 28.11.17 התקיימה ישיבת הוכחות בתיק, במהלכה נחקרה התובעת על תצהירה וכן נשמעה עדותה של עדת התביעה גב' אביגיל לוי (להלן: "גב' לוי"), אשר על פי הנטען עבדה בשני מקומות עבודה שבהם עבדה התובעת. בסיום הדיון, הורה בית הדין לצדדים להגיש את סיכומי טענותיהם בכתב.



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

4.

במסגרת סיכומי טענותיה, עמדה התובעת על טענתה ולפיה נחשפה במסגרת עבודתה לתנאים תעסוקתיים אשר גרמו למחלתה, בגדרם קרינות וחומרים כימיים. נטען, כי עדותה של התובעת לא נסתרה, הייתה קוהרנטית ועלתה בקנה אחד עם האמור בתצהירה. כן נטען, כי התובעת הצליחה להצביע על קיומה של תשתית עובדתית למיקרורטאומה לעניין החשיפה לחומרים והקרינות, כאשר לא הייתה לה כל שליטה על ביצוע בדיקות ניטור או כל בדיקה אחרת להוכחת היקף החשיפה המדויק. כן נטען כי במקומות שבהם עבדה התובעת לא בוצעו בדיקות כאלה וכי על אף שהתובעת לא הצליחה להוכיח ברמה גבוהה את היקף החשיפה, הרי שקיים לכאורה קשר סיבתי אופייני בין עבודתה למחלה ממנה היא סובלת, דבר שמצדיק העברת ההכרעה בעניינה לשיקול דעתו של מומחה – יועץ רפואי שימונה מטעם בית הדין.

בתמיכה לטענותיה, מפנה התובעת לפסיקת בית הדין הארצי, לפיה במקרה של חסרון מסוים בראיות הנוגעות להיקף החשיפה, הרי שבנסיבות מסוימות ניתן לבחון את קיומו של קשר סיבתי בין תנאי העבודה לליקוי הנטען גם באמצעות חוות דעת של מומחה רפואי שימונה מטעם בית הדין (עב"ל 10490-10-16 מועדים – המוסד לביטוח לאומי, ניתן ביום 19.10.17).

5.

הנתבע, מנגד, ביקש בסיכומיו לדחות את תביעת התובעת, בנימוק לפיו עבודתה הינה עבודה מגוונת ולא הוכחה תשתית עובדתית למיקרורטאומה לגבי המחלה, כך שגם ממילא לא קיים קשר סיבתי בין המחלה לבין תנאי עבודת התובעת. נטען כי התובעת לא הוכיחה את טענותיה לעניין תדירויות החשיפה וגם אם נתקבל טענתה, אין בכך כדי להקים תשתית עובדתית למיקרורטאומה. עוד נטען כי לצורך הכרה בתשתית עובדתית בהתאם לתורת המיקרורטאומה, נדרשת חשיפה ממושכת ורציפה במשך כל היום וכזו לא מתקיימת בעבודתה של התובעת. נטען, כי בתקנות הבטיחות בעבודה (גהות תעסוקתית ובריאות העוסקים בקרינה מייננת), תשנ"ג – 1992, הוגדר מי נחשב לעובד קרינה. סייעות ברפואת שיניים אינן חוסות תחת אותה הגדרה. נטען כי התובעת לא הוכיחה כלל קיומה של קרינה, לא כל שכן קרינה מזיקה. נטען כי המסמך שהמציאה התובעת לעניין הקרינה אינו רלוונטי בשלב זה של הדיון, שכן קיימת מחלוקת לגבי קיומה של התשתית העובדתית. אשר לטענת התובעת הנוגעת לחומרים



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

אליהם נחשפה במסגרת העבודה, נטען כי מדובר בחומרים מגוונים ובתדירות
משתנה במסגרת פעולות שונות ומגוונות. עוד נטען כי חלק מהחומרים מצויים
בשימוש שגרתי גם במשק בית, כאשר השימוש בחומרים היה לפרקי זמן קצרים
וקיים שימוש באמצעי מיגון.

דיון והכרעה –

6. השאלה הראשונית במקרה שלפנינו, היא האם מתקיימת תשתית עובדתית
המאפשרת להכיר במחלה ממנה סובלת התובעת, כנובעת מתנאי עבודתה על
דרך המיקרוטרואומה, המצדיקה מינויו של מומחה רפואי לדיון בשאלת הקשר
הסיבתי רפואי בין אותו ליקוי לבין תנאי העבודה.

7. "תורת המיקרוטרואומה באה למלא חלל ריק שהותיר המחוקק, כאשר לא כלל
ברשימת "מחלות המקצוע", מחלות שונות שהתפתחו לאורך זמן עקב תנאי
העבודה, ובכך הותיר את רשימת המחלות "סגורה".משכך, הפכה תורת
המיקרוטרואומה להיות "מפלטו האחרון" של מי שאינו יכול להצביע על
אירוע תאונתי מסוים בעבודה ואינו בא בגדרה של מחלת המקצוע.
יחד עם זאת, אין בכוחה של תורה זו להביא לכך, שכל מחלה שנגרמה בשל
העבודה אך אינה מנויה ברשימת "מחלות המקצוע", תוכל לזכות את העובד
בהכרה כנפגע "תאונת עבודה" (ההדגשה אינה במקור, מ.ש). כוחה של תורה זו
מוגבל על-ידי המונח "תאונה", ומכאן, באה הדרישה שכל פגיעה זעירה,
תעמוד, כשלעצמה, במבחן מאפייניה של "תאונה" (פתאומיות ומסוימות).
זאת ועוד, נפגע המנסה להשליך את יהבו על תורה זו נתקל במשוכות רבות
בדרכו, מפני שתורה זו, שהיא כאמור פיקציה משפטית, עומדת על יסודות
עיוניים נוקשים.

על מנת לבסס את עילת המיקרוטרואומה יש להוכיח שלושה יסודות: הראשון,
תשתית עובדתית של ביצוע פגיעות ו/או תנועות חוזרות ונישנות; השני, קיומו
של קשר סיבתי בין הפגיעות ו/או התנועות לבין הליקוי הגופני מושא התביעה;
השלישי, קביעה שלפיה כל אחת מאותן פגיעות ו/או תנועות גרמה לפגיעה
זעירה המצטברת יחדיו לכדי ליקוי גופני. רק משהוכחה התשתית העובדתית
יועבר עניינו של המבוטח למומחה-יועץ-רפואי לבחינת הקשר הסיבתי בין
הליקוי ו/או המחלה לבין מנגנון הפגיעה" (עב"ל 11-01-34405 שרה



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

סקוטלנסקי - המוסד לביטוח לאומי ניתן ביום 2.8.11; בג"ץ 4690/97 המוסד
לביטוח לאומי - בית הדין לעבודה, פ"ד נג(2) 529 (1999); דב"ע לה/61-0 המוסד
לביטוח לאומי - יעקב לוי פד"ע ז 345 (1976); דב"ע מח/77-0 מזרחי - המוסד
לביטוח לאומי פד"ע יט 538; עב"ל 14-01-33746 בן ציון שרעבי - המוסד
לביטוח לאומי, ניתן ביום 09.12.14).

בעניין דרכי ורמת ההוכחה הנדרשת במקרים בהם הפגיעה בעבודה מבוססת על
תורת המיקרוטראומה, נפסק כי הנטל להוכיח את הקשר הסיבתי באותו עניין
מוטל על המבוטח, וכן נקבע –

"לצורך יישום תורת המיקרו-טראומה נדרשת רמת הוכחה מוגברת של הקשר
הסיבתי, שכן אין קיימות החזקות המקובלות לעניין מחלת מקצוע ואין חלה
התשתית העובדתית העומדת בבסיס הוכחתה של תאונת עבודה במתכונתה
המסורתית" (דב"ע נה/116-0 המוסד לביטוח לאומי - שטיין, פד"ע לו 577; עבל
744/08 המוסד לביטוח לאומי - משה עזרן, ניתן ביום 27.01.11).

יצוין כי הפגיעות הזעירות יכולות להיות גם עקב פעולות חוזרות ונשנות של
העובד, כגון תנועות גוף חוזרות ונשנות הגורמות לנזק גופני וכד', ויכולות להיות
עקב גורם חיצוני לגוף, כגון חבלות קטנות חוזרות ונשנות, רעידות חוזרות
ונשנות, פגיעות חוזרות ונשנות של חלקיקי חומר מזיק הפוגע בגוף או באיברים
פנימיים, פגיעות של קרני שמש גרגרי אבק וכד' (ראו למשל פסקי הדין שניתנו
בדב"ע מח/11-0 המוסד לביטוח לאומי – חליוא, פד"ע יט 379, ובדב"ע נה/0-
185 המוסד לביטוח לאומי – חליפה, פד"ע ל 25).

8. לפיכך, היה על התובעת להציב תשתית עובדתית ברורה של פעולות או פגיעות
חוזרות ונשנות, המקימות עילה לפי תורת המיקרוטראומה.

9. ובכן, לאחר שהובאו בפנינו הראיות בהליך ובכלל זה עדותה של התובעת ולאחר
ששקלנו את טיעוני הצדדים, הגענו לכלל מסקנה כי לא עלה בידי התובעת
להוכיח כי מתקיימים התנאים הבסיסיים לקיומה של תשתית עובדתית לפי
תורת המיקרוטראומה, הנדרשת לצורך מינוי מומחה רפואי.



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

אומנם, כפי שטענה התובעת, "גם אם המערער לא עמד בנטל להוכיח את פרקי הזמן המדויקים בהם ביצע כל אחת מהפעולות (הלחמה, שיוף וכיו"ב), וגם אם לא עמד בנטל להוכיח חשיפה לחומרים נוספים (דוגמת "מסיר צבע" או חומצה) - אנו סבורים כי די בעובדות לעיל, שלמעשה לא היו במחלוקת, כדי להוות תשתית עובדתית מספקת בנסיבות המקרה. כבר נקבע בקשר לכך כי "כאשר קיימת תשתית עובדתית לחשיפה לחומרים מזיקים, ורק היקף החשיפה אינו ברור לחלוטין" - קיימת אפשרות למינוי מומחה על סמך הנתונים העובדתיים הקיימים (עב"ל (ארצי) 4834-01-12 בנימין כהן - המוסד לביטוח לאומי (16.8.15); בהתבסס על עב"ל (ארצי) 717/08 אודת פאנוס נאסר - המוסד לביטוח לאומי (10.12.09)).". (עב"ל 8965-08-14 ניסים חיאייב - המוסד לביטוח לאומי (10.9.15)).

אלא שבמקרה הנדון אין בפנינו נתונים עובדתיים מספיקים לחשיפה תעסוקתית רציפה, ודאי לא לכך כי התובעת נחשפה לחומרים מזיקים על פי כללי המיקרוטראומה. על כן, ההלכות הנוגעות למינוי מומחה רפואי מקום שבנסיבות מסוימות קיים חוסר ראייתי מסוים, אינן יכולות לחול על העניין הנדון בהליך זה.

10. החשיפה לקרינות

התובעת טענה בתצהירה כי במסגרת עבודתה נחשפה "לקרינה מייננת של צילומי הרנטגן" וכי "במסגרת פעולת עיקור הציוד, נחשפתי לקרינה רדיואקטיבית..." (סעיפים 4 ו-13 לתצהיר). אולם, התובעת לא הוכיחה את טענותיה בהקשר זה. התובעת לא הציגה מטעמה כל ראיה כדי לתמוך בטענות עובדתיות אלה ואף לא הניחה נתונים עובדתיים רלוונטיים להוכחת רכיב זה של התביעה, קל וחומר לא הוכיחה קיום רצף של אירועי חשיפות לקרינות שניתן להגדירן כפגיעות חוזרות ונשנות.

לא זו אף זו, מעדותן של התובעת והגב' לוי בפנינו, עלה כי התובעת לא הייתה חשופה באופן ישיר לקרינה ככל שנפלטה ממכונת הרנטגן. בהתאם לגרסת



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

התובעת, הצילומים שבוצעו למטופלים בוצעו כאשר התובעת הייתה מחוץ
לחדר שבו שהה המטופל:

"ש: כשאת מבצעת את הצילום, את נמצאת מחוץ לחדר.
ת: כשאני מבצעת את הצילום, אחרי שאני מדליקה את המכשיר, מארגנת
את המטופל, אני יוצאת החוצה, לוחצת על הכפתור והצילום נעשה.
בפועל אני נמצאת מחוץ לחדר.

ש: מאחורי דלת.
ת: מאחורי קיר אבל הדלת לא תמיד נסגרת" (עמ' 7 ש' 3-8 לפרוטוקול).

הטענה ולפיה דלת החדר שבו בוצעו הצילומים "לא תמיד נסגרת" אין בה די
כדי ללמד על תשתית עובדתית כלשהו, המתאימה לתורת המיקרוטראומה,
בוודאי לא לקיומן של פגיעות חוזרות ונשנות ברציפות, במיוחד בשים לב לכך כי
התובעת לא שימשה כטכנאית רנטגן אשר הצילום הוא כל עיסוקה.

11. החשיפה לחומרים כימיים

הוסיפה התובעת וטענה במסגרת תצהירה כי "תפקידי כולל ערבוב חומרים
לצורך הכנת החומרים הדנטליים לצורך טיפולי שורש... נחשפתי במשך
השנים לכל החומרים הכימיים בשימוש מרפאות שיניים, וביניהם, תמיסת
אקונומיקה, גז צחוק, פורמלין, היפוכלוריד, פורמלדהיד, גלוטל אלדואיד,
כלורופורם, הקסילול והלמוסין" (סעיף 14 לתצהיר).

גם בהקשר זה לא הובאו בפנינו נתונים מפורטים, לרבות בנוגע למהות החומרים
הנטענים וכן לא ניתן לקבוע דבר ולא חצי דבר אודות תדירות ומשך החשיפה
לחומרים כאמור.

כך לדוגמא, מתוך גרסתה של התובעת עצמה, הרי שהיא לא נחשפה באופן ישיר
לחומרים הנטענים, שכן טענה כי "במסגרת תפקידי זה – הכנת החומר הדנטלי,
השתמשתי במסכה כאמצעי מיגון, ולעיתים השתמשתי גם בכפפות" (סעיף 16
לתצהיר).



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

12. אופי העבודה כעבודה מגוונת

מעבר לכך שכאמור התובעת לא הניחה תשתית ראייתית לביסוס הטענות בדבר החשיפה כביכול לחומרים מסוכנים במסגרת עבודתה כסייעת לרופא שיניים, הרי שהתברר בפנינו כי עבודת התובעת הייתה מגוונת ביותר. כך גם בהינתן גרסת התובעת באשר לחשיפה לקרינות ו/או לחומרים הנטענים, הרי שאין לומר כי התובעת הוכיחה רצף של חשיפה ממושכת במשך שעות יום העבודה. זאת כאשר בין כל פעולה ופעולה (בין של הצילומים או עיקור הציוד הרפואי), התובעת ביצעה פעולות שונות אחרות המנתקות את רצף החשיפה הנטענת. כך העידה התובעת בפנינו באשר לסדר עבודתה היומי –

ש"ת: תתארי לי סדר יום של עבודתך כסייעת לרופא שיניים.

ת: פותחים מרפאה, פותחים את היוניט, את הכיסא, מפעילים את כל המכונות שצריכות לעבוד, בדרך כלל אם לא מספיקים לעשות יום לפני סטרליזציה אז עושים בבוקר כי צריך להיות ליד זה בזמן ייבוש המכשירים. אחרי זה מכניסים לקוח, עושים כל מיני טיפולים. אם זה ביום של טיפולי שורש, מכניסים לקוח, מכינים את כל המוצרים שצריך אותם על השיש, עושים צילום אבחנתי ומתחילים לקדוח בשן, אני כמובן לידו מלווה אותו, מחזיקה את הסקשיין ועוזרת לו עם רטרקציה" (עמ' 5 ש' 20-27 לפרוטוקול), ובהמשך –

ש"ת: נכון שבמהלך יום עבודה ביצעת טיפולים שונים – טיפול שורש, עקירה, גז צחוק וכו'.

ת: נכון אבל לא תמיד" (עמ' 6 ש' 6-8 לפרוטוקול), ובהמשך –

ש"ת: את הצילומים את מבצעת לאורך כל היום בהפסקות, כלומר לא באופן רציף.

ת: נכון" (עמ' 7 ש' 9-10 לפרוטוקול), ובהמשך –

ש"ת: בין לבין כל מה שתיארת עכשיו נכון שגם מדי פעם היית מחזיקה את הסקשיין לרופא ומגישה לו כלים.

ת: נכון.

ש: מה עוד היית עושה בין לבין.



בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ב"ל 17-01-13944

ת: הייתי מגישה כלים ומארגנת את הכיסא, מחטא אותו, עושה
סטרליזציה, צילומים, הייתי מרכזת ימים לעשות צילומי סטטוסים.
ש: הכל היית עושה ללא סדר רציף.
ת: זה תלוי, היו ימים מרוכזים לצילומי רנטגן וזה היה יכול לקחת כמה
שעות. בנות אפקה הייתי מרכזת ימים ובמקום לשלוח אותם למכון
פנורמי הייתי מרכזת אותם אצלי ומקבלת על זה תגמול.
ש: רק במקום עבודה זה ביצעת צילומים מרוכזים.
ת: כן" (עמ' 12 ש' 23-28 ועמ' 13 ש' 1-7 לפרוטוקול).

13. עדותה של גב' לוי

גם עדותה של גב' לוי לא תמכה במאומה בטענות התובעת לעניין החשיפה
הממושכת הנטענת, ואף חזקה את המסקנה כי מדובר בעבודה מגוונת, כאשר
גם ובמידה והייתה חשיפה כלשהי הרי שלא הייתה זו חשיפה קבועה ורציפה
אשר יכולה לבסס תשתית עובדתית להכרה לפי תורת המיקרוטראומה.

14. סוף דבר - התביעה נדחית.

בנסיבות העניין, הגם שיתכן כי היה מקום לחיוב התובעת בהוצאות (ראה טיעוני
הנתבע בעמ' 18 לפרוטוקול, שורה 24 ואילך), הרי שהחלטנו שלא להשית על
התובעת הוצאות. לפיכך, אין צו להוצאות.

15. כל אחד מן הצדדים רשאי לערער על פסק דין זה בפני בית הדין הארצי לעבודה
בירושלים, תוך 30 יום מקבלת פסק הדין.

ניתן היום, כ"ה באייר תשע"ח (10 במאי 2018), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

מר זאב גולדנברג
נציג ציבור (מעסיקים)

מירון שורח, נשיא
אב"ד

מר יונס ג'בארין
נציג ציבור (עובדים)